

ADVOKATO IR JO KLIENTO PASLAPTIS. REGULIAVIMAS, TURINYS, PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Laurynas Pakštaitis

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademijos

Teisės ir teisėsaugos institutas

Elektroninis paštas pakstaitis@mruni.eu

Pateikta 2024 m. birželio 28 d., parengta spaudai 2024 m. spalio 7 d.

DOI: 10.13165/JUR-24-31-2-10

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjama advokato ir kliento paslaptis kaip advokato konfidencialumo pareigos klientui išraiška, atskleidžiama šios paslapties samprata, turinys, pradžios ir pabaigos ribos, su šios paslapties apsauga susijusios problemos, požiūriai moksle. Advokato ir kliento paslaptis – specifinis, advokato profesijai būdingas ir būtinas teisinis konstruktas. Ši paslaptis yra advokato profesijai būdinga kaip veiklos garantas, sėkmingo kliento atstovavimo ir jo interesų įgyvendinimo prielaida. Straipsnyje trumpai aptariama paslapties kilmė, istorinė raida, galiojantis teisinis reguliavimas Lietuvoje ir atspindys Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. Straipsnyje pateikiama Jungtinių Amerikos Valstijų teisės mokslo įžvalgų apie advokato profesinę paslaptį kaip advokato veiklos privilegiją ir jos ypatybes, nurodomi jurisprudencijoje taikomi požymiai, kuriais remiantis sprendžiama, ar paslapties privilegija taikoma. Straipsnyje iškeliamos praktikoje pasitaikančių problemų grupės, jos aptariamos. Pastaruoju metu požiūris į advokato paslaptį keičiasi, jos apsauga ribojama kitų įstatymų. Straipsnyje daroma išvada, kad teisinis paslapties reguliavimas yra pakankamai išplėtotas, tačiau vienas iš probleminių aspektų – nuo kada paslaptis prasideda ir turi būti saugoma. Šiuo požiūriu Lietuvos teismų siūlomas vertinimas sieti paslaptį su advokato ir kliento sutarties sudarymo faktu ir jos turiniu nėra teisingas, nes sprendžiant turi būti atsižvelgiama į esminių požymių, rodančių advokato ir kliento santykius, buvimą.

Reikšminiai žodžiai: advokato ir kliento paslaptis; advokato profesinė paslaptis; advokato konfidencialumo pareiga; konfidencialumo privilegija.

įgyvendinimo aspektų problemų lauką pateikia praktika – kasdienė įvairių advokatų veikla teikiant teisines paslaugas. Temos naujumą sudaro tai, kad problemas bandoma vertinti šiuolaikiniame kontekste, atsižvelgiant į teisinį reguliavimą, kuris nuolat keičiasi, taip pat į praktines situacijas, su kuriomis susiduria advokatai, – akcentuojamos egzistuojančios probleminės situacijos, bandoma ieškoti atsakymų.

Esminė advokato veiklos prielaida – pasitikėjimo tarp advokato ir kliento sukūrimas, kurio nebūtų įmanoma pasiekti, jei klientas žinotų, kad jo informacija bus atskleista. Tai ypač aktualu baudžiamosioms byloms, gynybai teisme.

Teisės literatūroje ši tema nagrinėjama, o Lietuvoje nuodugnesnę mokslinę diskusiją pradėjo R. Drakšas, iškėlęs konfidencialumo principo advokato veikloje temą, šio principo neapibrėžtumą, nurodęs pagrindines problemines kryptis ir pasiūlęs idėjų, kaip būtų galima tobulinti teisės aktus. Prie praktinės diskusijos yra prisidėję L. Belevičius, išsakęs svarbių baudžiamųjų-procesinių pastabų, taip pat L. Meškauskaitė, akcentavusi civilinės teisės ribojimus, taikomus profesinei paslapčiai. Paslapties problemas ir advokato veiklos problemas pagrįstai nagrinėjo G. Lastauskienė, akcentavusi prieštaringą advokato profesijos pobūdį ir neišvengiamas problemas, kylančias advokatui vykdant pareigas, J. Kiršienė, nagrinėjusi advokato nepriklausomumą. Teisę į advokato ir kliento bendravimo konfidencialumą Europos Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų tyrimų metu nagrinėjo J. Nasutavičienė. Užsienio šalyse ši tema nagrinėjama aktyviai, nuodugnai, įvairiais rakursais. Ypač ši tema plačiai nagrinėjama Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) teisininkų dėl šioje šalyje naudojamų rungtyniškų procesų ir itin paplitusios privačių advokatų praktikos. Bet koks advokatų veiklos aspektas čia neretai turi esminių pasekmių bylos baigčiai, todėl paslapties, veiklos konfidencialumo klausimai aptariami labai detalai. Plečiant požiūrį į advokatų veiklą Lietuvoje tikslinga panagrinėti užsienio tyrėjų išsakytas mintis ir šiuolaikines tendencijas advokato paslapties tema. Šia tema naujesni šaltiniai JAV: J. Batts, P. M. Perry, J. H. Kane ir D. Bucci, J. M. Barkett, S. B. Gerson, kt. Europoje pastaruoju metu paskelbtos R. Hofmann ir L. Lustenberger publikacijos.

Straipsnyje tikslingai stengiamasi aptarti pirmiausia *advokato ir kliento paslaptį* – kaip dvipusį santykį, kurį saugo įstatymai ir teisė, ne vien konfidencialumo principą, kuris būdingas visai advokato veiklai, ne tik bendravimui su klientu. Straipsnyje advokato paslaptis suprantama pačia plačiausia apimtimi – advokatui teikiant bet kokias teisines paslaugas, patarimus, neapsiribojant baudžiamosios, civilinės ar administracinėmis bylomis, jų teiseną.

Straipsnio tikslas – aptarti advokato ir kliento paslapties sampratą, pagrindimą, teisinį reguliavimą, praktikoje kylančias problemas užtikrinant paslaptį, lyginamuoju aspektu atskleisti advokato paslapties turinį, jos užtikrinimo galimybes, apsaugos tendencijas. Straipsniu siekiama įsijungti į vykstančią diskusiją apie konfidencialumo principą advokato veikloje plėtos, taip pat pasidalyti išvalgomis ir naudingomis žiniomis prisimenant kolegą advokatą Algimantą Dziegoraitį, ypač atidžiai saugojusį advokato paslaptis.

Straipsnio objektas – advokato ir jo kliento paslaptis, jos reguliavimo ypatybės, jų analizė ir jos įgyvendinimas praktikoje.

skraiste⁶⁴. Todėl ribiniais atvejais suabsoliutinti advokato paslapties negalima, nes, be advokato pareigos, yra moralė ir visuomenės interesai. Nors advokatas veikia laisvai, nereikia, kad jis gali užsimerkti prieš planuojamus sunkius nusikaltimus. Todėl sužinojęs apie planuojamą nužudymą, teroro aktą ar valstybės išdavimą, jis negali likti abejingas, prisidengti paslapties skraiste, nes jis dėl savo pasirinkimo nepranešti bus blogesnis advokatas negu dėl pasirinkimo saugoti kliento paslaptį⁶⁵. Moralė ir teisė neturi būti laikomos skirtingų pasaulių dimensijomis⁶⁶, o advokatas, kuris veikia be moralės, veikia nekokybiškai, nepilnai ir ne padeda, bet kenkia savo klientui ir visuomenei, neduoda geriausio patarimo⁶⁷. Teisinis patarimas, gynyba, dokumentų rengimas turi būti vedini pirmiausia moralės, o ne kokių nors žemų motyvų, išimtinai naudos klientui ar sau siekimo.

Iš čia kyla kitas pagrįstas klausimas: ar gali būti paslaptis atskleista teisingumo labui? Žinant, kad „valstybė gali viską“ (t. y. nustatyti bet kokią reguliavimą visuomenės interesų labui), ar negali būti taip, kad valstybė išimtiniais atvejais suvaržo konfidencialumo privilegiją ir norima apimtimi atskleidžia paslaptį? JAV teisininkų pateikiamas pavyzdys: žmogus buvo partrenktas pravažiuojančios mašinos ir sunkiai sužalotas. Vienintelis įvykį matęs liudytojas paliudijo, kad tai buvo tamsus automobilis. Kaip paaiškėjo vėliau, liudytojas prieš liudydamas savo advokatui atskleidė tai, kad jis pats ir buvo tas vairuotojas, kuris partrenkė pėsčiąjį. Liudytojas paklausė advokato patarimo, ką jam daryti: prisipažinti, pasakoti savo sugalvotą istoriją (meluoti) ar tylėti, nenorint atskleisti savo paties nusikaltimo? Nežiūrint to, kad advokatas patarė arba prisipažinti, arba tylėti, asmuo pasirinko savo paties sugalvotą versiją ir melavo liudydamas. Po kurio laiko šis asmuo mirė. Ar toks advokato ir kliento bendravimo atskleidimas padėtų teisingumo interesams?⁶⁸ Juk tokioje situacijoje neįmanoma nustatyti tiesos kaip nors kitaip, kitais būdais, bet tik apklausus advokatą apie tai, ką jis sužinojo bendraudamas su klientu. Įvertinus tai, kas aprašyta, tokia galimybė atmestina, o pagalba teisingumui atskleidžiant paslaptį būtų abejotina.

Kai advokato darbo vietoje daroma krata ir paimami dokumentai, tiesiogiai susiję su jo klientų duomenimis, tokiais atvejais advokatas turi nedelsiant reikalauti, kad kratą atliekantys pareigūnai užtikrintų tokių duomenų paslaptį, o kratoje dalyvavęs advokatūros atstovas turi pagal galimybes domėtis, kad tokie duomenys nebūtų paimami, jei jie nebuvo įrašyti kratą leidžiančiame dokumente; vėliau pagal aplinkybes – skųsti, keliant klausimą dėl paslapties apsaugos, vadovaujantis advokatūros interesais plačiausia prasme, prioritetu laikant advokato paslapties apsaugą.

Su advokato paslaptimi susijusi paslaptis apie asmens sveikatos būklę – neretai tokia informacija svarbi bylose ir advokatas ją žinodamas sprendžia, kaip ją panaudoti. Netinkamas panaudojimas gali lemti ne tik advokato paslapties atskleidimą, bet ir paciento teisių

64 Spahn, *supra note*, 14: 61.

65 Sisk ir Abbate, *supra note*, 17: 237.

66 Ugnė Karaliūnaitė, „V. Vasiliauskas: etika, moralė – ne šio pasaulio dimensijos“, Delfi, 2013 m. vasario 19 d., <https://www.delfi.lt/verslas/ukiobankas/vvasiliauskas-etika-morale-ne-sio-pasaulio-dimensijos-60707955>.

67 Sisk ir Abbate, *supra note*, 17: 237.

68 Edward A. McFarland, „New Dimensions for the Attorney-Client Privilege“, *University of Pittsburgh Law Review* 38, 2 (Winter 1976): 326.

- būtina profesijos dalimi, kuri atskleidžia profesijos savastį – advokato kaip problemų sprendėjo, kuriuo galima pasitikėti.
2. Paslapties būtinumą nulemia trys pagrindiniai aspektai. Pirmiausia, advokato bendravimo su klientu informacija negali būti naudojama kaip įrodymas jokiuose teisiniuose procesuose, ja negalima remtis kaip leistinu duomenų šaltiniu įrodinėjimo procese. Antra, negali būti atskleista informacija, susijusi su privačiais asmens ir jo gyvenimo duomenimis. Trečia, tokia informacija negali būti atskleista, kad nebūtų paviešinta, nustatyta ir dėl to paveikta advokato veikla, jo pasirinktos veiklos kryptys ir ypatybės, kad nebūtų ribojama jo veiklos laisvė.
  3. Teisinis reguliavimas, saugantis advokato ir jo kliento paslaptį, Lietuvoje pakankamai išplėtotas, nes ją užtikrina visi procesiniai įstatymai ir advokatų etikos kodekso reikalavimai. Tačiau lieka ir neapibrėžtų, probleminių klausimų, pavyzdžiui, kada prasideda paslapties apsauga. Lietuvoje, teismų nuomone, paslaptį galima saugoti tik tada, kai sudaryta sutartis, kurioje nurodyta teisinių paslaugų sritis. Tačiau tokia situacija neteisinga, ji neatspindi advokato ir kliento bendravimo ypatybių. Todėl sprendžiant, ar bendravimas saugomas paslapties, turi būti nustatomi turiningi požymiai konkrečiu atveju: advokato ir kliento bendravimo tikslas, dėl ko bendraujama, kokios apimties teisinės paslaugas siekiama gauti; ar bendravimas galimas dėl teisėtų veiksmų ir leistinos veiklos, patarimų dėl iki susitarimo padarytos neteisėtos veiklos.
  4. Konstitucija, Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija advokato paslapties tiesiogiai nenumato, tačiau ši paslaptis siejama su konstitucine teise į gynybą, teise turėti advokatą ir teise į privatumą. Praktikoje kylančios probleminės situacijos, susijusios su paslapties teisinio režimo pažeidimais, turi būti sprendžiamos atsižvelgiant į paslapties turinį.

SECRECY BETWEEN A LAWYER AND THEIR CLIENT: REGULATION, CONTENT, AND PROBLEMATIC ASPECTS

Laurynas Pakštaitis

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *This article: examines secrecy between lawyer and client as expressions of the lawyer's duty of confidentiality to the client; reveals the concept, content, beginning, end, and limits of this secrecy; and interrogates problems related to the protection of such secrecy, along with scientific approaches to it. Lawyer-client secrecy is a necessary legal construct specific to the lawyer profession. This is characteristic of the lawyer's profession as a guarantor of their activity, and is a prerequisite for the successful representation of the client and the implementation of their interests. The article briefly discusses the origins of this form of secrecy, its historical development, legal regulation in Lithuania, and the approach to it in the caselaw of the European Court of Human Rights. The article presents insights from legal science in the United States regarding a lawyer's professional secrecy as a feature of the lawyer's activity and its characteristics, as well as indicating the factors in jurisprudence on the basis of which it is decided whether the privilege of secrecy is applied. The article highlights groups of problems that occur in practice and discusses them. The attitude towards the lawyer's secrecy is now changing, with its protection being affected by other laws. The article concludes that the legal regulation of secrecy is sufficiently developed, but one problematic aspect emerges regarding where secrecy begins and must be protected. From this point of view, the assessment proposed by the Lithuanian courts – to associate secrecy with the fact of the conclusion of the lawyer-client contract and its content – is not correct, because the presence of essential features must be taken into account when deciding on the regime of secrecy.*

Keywords: *secret between a lawyer and his client; advocate's secret; attorney-client privilege; lawyer's professional secret; attorney's duty of confidentiality; privilege of confidentiality.*

Laurynas Pakštaitis, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademijos Teisės ir teisėsaugos instituto vyresnysis lektorius, socialinių mokslų (teisės) daktaras, advokatas. Mokslinių tyrimų kryptys: nusikalstamos veikos valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, korupciniai nusikaltimai, teroristiniai nusikaltimai, teisėkūra.

Laurynas Pakštaitis, senior lecturer at the Institute of Law and Law Enforcement at the Public Security Academy of Mykolas Romeris University, Doctor of Social Sciences (Law), lawyer. Research interests: criminal acts against public service and the public interests, crimes of corruption, terrorist crimes, legislation.